

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

VOLNÝ ČAS DĚTÍ Z DIAGNOSTICKÉHO ÚSTAVU TRÁVENÝ ON-LINE

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Kateřina Machová**
Vedoucí práce: Mgr. Oto Dymokurský

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina MACHOVÁ**
Osobní číslo: **P09000307**
Studijní program: **B7505 Vychovatelství**
Studijní obor: **Pedagogika volného času**
Název tématu: **Volný čas dětí z diagnostického ústavu trávený on-line**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Analyzovat oblast trávení volného času na internetu u dětí z vybraného diagnostického ústavu

Metoda: dotazník, rozhovor

Požadavky:

nastudovat literaturu k tématu

zkonstruovat dotazník

zkonstruovat schéma rozhovoru

provést dotazníkové šetření

provést doplňující rozhovory

vyhodnotit nasbíraná data

vyvodit doporučení pro vychovatele z výsledků z nasbíraných dat

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

ŠMAHEL, David; SUBRAHMANYAM, Kaveri. Mladí lidé ve virtuálním světě. Praha : Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7367-866-1.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha : Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

ŠKOVIERA, Albín. Dilemata náhradní výchovy. Praha : Portál, 2007. 144 s. ISBN 978-80-7367-318-5.

MATĚJKOVÁ, Aneta. Sociální síť dítěte v dětském domově. Bakalářská práce [online]. Brno : Masarykova univerzita, 2010. 85 s. Dostupné z <http://is.muni.cz/th/209811/pedf.b.b1>.

CUPALOVÁ, Denisa. Výchovné problémy s dospívající mládeží ve výchovných ústavech. Diplomová práce [online]. Brno : Masarykova univerzita, 2010. 98 s. Dostupné z http://is.muni.cz/th/166839/pedf_m/dip-nova.pdf.

BUREŠ, Lubomír. Internetové sociální sítě, pohled na jejich využívání především žáky ZŠ a s tím spojená případná rizika. Diplomová práce [online]. Brno : Masarykova univerzita, 2010. 83 s. Dostupné z <http://is.muni.cz/th/173737/pedf.m>.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Oto Dymokurský
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: 13. května 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 27. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.

vedoucí katedry

dne

23.05.2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, Mgr. Otovi Dymokurskému, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Děkuji vychovatelce diagnostického ústavu, Mgr. Petře Bartko, která mi byla kdykoli k dispozici, odpovídala na mé otázky a byla mi oporou, za zprostředkování rozhovoru, pomoc s dotazníkovým šetřením, poskytnutí osobních zkušeností a za zapůjčení odborné literatury k tématu bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá možnostmi využívání počítačů a internetu v diagnostických ústavech. Práce nejprve vymezuje základní pojmy, kterými jsou volný čas, využívání internetu dětmi a diagnostický ústav. V praktické části je představeno dotazníkové šetření provedené v dětském diagnostickém ústavu v Liberci. Z výsledků šetření vyplývá, že děti v dětském diagnostickém ústavu v Liberci používají počítač a internet velmi omezeně, v závislosti na pravidlech platných v daném ústavu. Když už mají přístup k internetu, pak se věnují především komunikaci s přáteli na sociálních sítích a hraní her. K vyhledávání informací internet děti nevyužívají.

Klíčová slova

volný čas, diagnostický ústav, internet, sociální síť

Annotation

The thesis deals with the possibilities of the use of computers and the internet in risk behavior diagnostic centers. Thesis first defines the basic concepts, which are leisure time, use of the internet by children and risk behavior diagnostic center. The research part of the thesis presents the questionnaire research carried out in the children risk behavior diagnostic center in Liberec. The results of the research show that the children in the children risk behavior diagnostic center in Liberec use computers and the internet in very limited way, depending on the rules applicable in the center. When they have access to the internet, they mainly communicate with friends on social networks and play online games. Children do not use the internet for search of information.

Key words

leisure time, risk behavior diagnostic center, internet, social network

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 VOLNÝ ČAS DĚTÍ V DIAGNOSTICKÝCH ÚSTAVECH	11
1.1 Volný čas.....	11
1.2 Diagnostický ústav	13
2 VOLNÝ ČAS DĚTÍ A INTERNET	17
3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	25
3.1 Cíl výzkumného šetření.....	25
3.2 Metody výzkumného šetření	25
3.3 Vzorek výzkumného šetření.....	25
3.4 Sběr dat.....	30
3.5 Popis výsledků dotazníkového šetření	31
4 DISKUSE	37
ZÁVĚR	40
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41
SEZNAM PŘÍLOH.....	43

Seznam grafů

Graf 1 Jednotlivci používající internet (Český statistický úřad 2012)

Graf 2 Místo použití internetu jednotlivci (Český statistický úřad 2012)

Graf 3 Aktivity vykonávané jednotlivci na internetu (Český statistický úřad 2012)

Graf 4 Účast v sociálních sítích (Český statistický úřad 2012)

Seznam tabulek

Tabulka 1 Denní režim DDÚ – všední den

Tabulka 2 Denní režim DDÚ – sobota

Tabulka 3 Denní režim DDÚ – neděle

Tabulka 4 Popis respondentů

Tabulka 5 Kde je používán internet

Tabulka 6 Frekvence používání internetu

Tabulka 7 Účel používání internetu

Tabulka 8 Zdroj nejčastějšího hledání rad

Tabulka 9 Profil na sociální síti

Tabulka 10 Zveřejňované informace na sociálních sítích

Tabulka 11 Frekvence navštěvování osobního profilu na sociálních sítích

Tabulka 12 Důležitost osobního profilu na sociální síti

Tabulka 13 Způsoby komunikace s přáteli

Seznam použitých zkratk

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
cca	cirka, přibližně
č.	číslo
ČR	Česká republika
DDÚ	dětský diagnostický ústav
et al.	a další
ICQ	I SeekYou, software pro instant messaging
IP	Internet Protocol, protokol používaný v počítačových sítích
Kč	korun českých
např.	například
odst.	odstavec
resp.	respektive
Sb.	sbírky
SIM	SubscriberIdentity Module, účastnická identifikační karta v mobilní síti
SMS	ShortMessageService, textová zpráva
tj.	to je
tzv.	tak zvaný

ÚVOD

K výběru tématu pro svou bakalářskou práci jsem se rozhodla po zkušenostech, které jsem získala při absolvování praxe během studia. První odbornou praxi jsem vykonávala na dětském letním táboře společnosti ARA, která pořádá různorodé aktivity volného času pro děti.

Během praxe na tomto táboře jsem byla v úzkém kontaktu s dětmi z dětského diagnostického ústavu a jejich vychovatelkou. Chování dětí bylo nevypočitatelné a pro mě leckdy šokující, ať už v pozitivním či negativním slova smyslu. Vychovatelka se mnou intenzivně spolupracovala a poskytovala mi rady, jak na děti zapůsobit, jak si získat jejich pozornost, čemu se vyvarovat a jak si stanovit hranice.

Tato zkušenost pro mě byla natolik zajímavá, že jsem se chtěla dozvědět více o fungování ústavní péče, konkrétně v dětských diagnostických ústavech.

Při zamýšlení se nad specifiky zaměření mé práce jsem zvažovala několik variant. Nakonec jsem se rozhodla pro využívání internetu dětmi, jelikož internet se stále více rozrůstá a využívá jej čím dál více uživatelů, přičemž děti a dospívající jsou skupinou, pro kterou internet představuje ohrožení.

Bakalářská práce začíná vymezením volného času a ústavní péče v diagnostických ústavech. Podrobněji se věnuji tomu, jak se děti do diagnostického ústavu dostanou, jaká je úloha diagnostických ústavů v ústavní péči, jak je k dětem přistupováno, jaká je síť diagnostických ústavů v České republice a jaké jsou možnosti trávení volného času v těchto ústavech. Dále se věnuji využívání internetu dětmi a dospívajícími. Kromě samotného vymezení vybraných fenoménů poukazuji na kladné a záporné stránky trávení volného času na internetu.

V praktické části představuji dotazníkové šetření, které jsem provedla mezi dětmi dětského diagnostického ústavu v Liberci. V rámci šetření se zaměřuji na možnosti práce s internetem ve volném čase dětí.

1 VOLNÝ ČAS DĚTÍ V DIAGNOSTICKÝCH ÚSTAVECH

1.1 *Volný čas*

Pod pojmem volný čas si můžeme představit odpočinek, zájmovou činnost či rekreaci v různých destinacích. Je to jakákoliv nám příjemná činnost, kterou vykonáváme dobrovolně a působí na nás uvolňujícím a radostným dojmem. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vzdělávání, plnění domácích povinností a osobních věcí.

Volným časem nemůžeme nazvat ani čas na hygienu, jídlo a spánek. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy. (Pávková, et al.2002) Dětem vyrůstajícím bez řádného vedení, v sociálně slabých rodinách či v rodinách, kde rodiče nemají na své děti dostatek času, scházejí informace o tom, jak správně a kvalitně využívat volný čas. Proto je potřeba dohlédnout na trávení volného času dětí a mládeže. Tento dohled však musí být nenásilný, pestrý na nabízené možnosti a přizpůsoben věku jedinců. Tím se zabývá pedagogika volného času – napomáhá smysluplnému využívání volného času, a to i vzhledem k rostoucímu výskytu nežádoucího chování dětí a mládeže (např. zneužívání návykových látek, agrese, delikvence), které jsou součástí neadekvátně využívaného volného času.

Volný čas je možné chápat jako čas, s kterým můžeme nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby. (Průcha, Walterová, Mareš 2003)

Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. (Hofbauer 2004)

Volný čas je dobou zbývající po práci. Volný čas znamená zbytkový prostor. Chápe se jako samostatná část doby, která je společensky neproduktivní a tím nesmyslná, bezcenná, bez vlastní hodnoty. (Vážanský 1995)

Na výše uvedených pojetích volného času si můžeme povšimnout určitých odlišností, na druhou stranu mají všechna něco společné. Ve volném čase jedinec vykonává činnosti dobrovolně a svobodně. Volí takové, které ho uspokojují, a je při

nich sám sebou. Zároveň jde o čas, který nám zbývá po splnění všech našich povinností k nabrání nových sil.

Ve volném čase vystupují do popředí zájmové činnosti, tvořivost lidí, zábava a odpočinek v zájmu rozvoje individuálních zájmů, potřeb, schopností, talentu i pro obnovení sil, upevnění zdraví, posílení motivace k dalšímu studiu a práci. (Spousta, aj.1994)

Filipcová (1967) charakterizuje aktivity ve volném čase slovy „mohu, ale nemusím“. Z toho je evidentní možnost volby využití volného času, kdy jedinec sám usoudí, zda se chce aktivity účastnit či nikoliv.

V psychologii je volný čas zaměřen na osobnost, je podmiňován biologickými dispozicemi a sociálními podmínkami, v nichž se jedinec nachází. (Čáp, Mareš2001)

Spousta (in Přadka1999) vymezuje funkce volného času jako zábavu, odpočinek a rozvoj osobnosti, kdy každá z těchto funkcí má svůj význam. Z hlediska důležitosti nejsou však tyto tři funkce rovnocenné, nýbrž odpočinek a zábava jsou funkce, které se navzájem doplňují, a jejichž hodnota spočívá v rozvoji osobnosti.

Vážanský (1995) dělí funkce volného času následovně:

- rekreace – potřeba zotavení, zdraví a dobrého pocitu,
- edukace – potřeba poznání a dalšího vzdělávání,
- komunikace – potřeba kontaktu s okolím,
- integrace – potřeba někam patřit, tvoření skupin,
- kompenzace – potřeba rozptýlení, odstranění frustrací, potřeba potěšení,
- kontemplace – potřeba klidu a pohody,
- participace – potřeba sociálního pojetí a společnosti,
- enkulturace – potřeba kreativního rozvoje a účasti na kulturním životě.

Rekreace, edukace, kompenzace a kontemplace patří mezi individuální funkce, zatímco komunikace, integrace, participace a enkulturace jsou funkce všeobecné. Obě skupiny funkcí však tvoří jednotný celek, založený na vztahu jedince a společnosti. Uspokojením těchto funkcí dochází k pocitu blaha, radosti a dobré nálady. (Vážanský 1995)

Ve vztahu k této práci pojmám volný čas jakotakový čas, který dětem a mladistvým zbývá po odečtení všech jejich povinností a je částečně na nich samotných

a částečně na rodičích (či jiných vychovávajících osobách), jak je tento čas využít. Velkou roli ve vztahu k volnému času dětí a dospívajících hraje výchova rodičů (či jiných vychovávajících osob), kteří mají pomáhat dětem a mladistvým vést k různým aktivitám a nad jejich volným časem v rámci svých možností dohlížet. Tím se dítě naučí vhodně využívat volný čas a dochází tak k eliminaci rizikového chování v dospívání.

1.2 Diagnostický ústav

Diagnostický ústav je školské zařízení pro výkon nařízené ústavní výchovy nebo uložené ochranné výchovy. Na základě výsledků komplexního vyšetření (speciálněpedagogického, psychologického a sociálního), zdravotního stavu dětí a volné kapacity jednotlivých zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy umísťují děti do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů, a to zpravidla v územním obvodu daného diagnostického ústavu, případně rozhodují o navrácení dítěte do jeho přirozeného prostředí. (Pávková, et al. 2002)

V odůvodněných případech může diagnostický ústav, který byl požádán o přijetí dítěte bez závažných poruch chování, umístit dítě do dětského domova nebo dětského domova se školou na základě osobní dokumentace dítěte bez jeho předchozího pobytu v diagnostickém ústavu. Podobně lze postupovat i v případě dětí, které byly v péči kojeneckého ústavu. (zákon č. 109/2002 Sb.)

Při umísťování dítěte se dbá na umístění dítěte co nejbližší bydlišti osob odpovědných za výchovu nebo zákonných zástupců, pokud by tím nebyl ohrožen mravní vývoj dítěte.

Pobyt dítěte v diagnostickém ústavu trvá zpravidla 8 týdnů (zákon č. 109/2002 Sb.). Záleží však na rychlosti vyjádření soudu a na situaci, v níž se dítě nachází.

Diagnostický ústav také poskytuje nezbytnou péči dětem zadrženým na útěku od osob odpovědných za výchovu, a to na základě rozhodnutí soudu o předběžném opatření. (zákon č. 109/2002 Sb.)

Diagnostický ústav dále může poskytovat péči dětem, o jejichž umístění v diagnostickém ústavu v důsledku jejich poruch chování požádaly osoby odpovědné za jejich výchovu. Těmto dětem, na rozdíl od výše jmenovaných skupin, je poskytována preventivně výchovná péče. Tyto děti mohou být přijímány v průběhu kalendářního

roku tak, aby jejich průměrný měsíční počet odpovídal nejvýše 10 % kapacity diagnostického ústavu. (zákon č. 109/2002 Sb.)

Diagnostický ústav může pro pobyt dítěte na žádost zákonného zástupce přijmout dítě ve věku od 3 let do ukončení povinné školní docházky. Dobrovolný pobyt se realizuje na základě písemné dohody mezi zákonným zástupcem, dítětem a ředitelem zařízení, tedy není podložen soudním rozhodnutím. Předpokladem přijetí dítěte na dobrovolný pobyt je předchozí ambulantní či jiná forma řešení problémové situace s dítětem (např. pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče) a aktivní spolupráce rodiny se zařízením v průběhu pobytu dítěte v diagnostickém ústavu. Rovněž musí být potvrzen předpoklad navrácení dítěte zpět do rodiny po ukončení dobrovolného pobytu. (zákon č. 109/2002 Sb.)

Dobrovolný pobyt v diagnostickém ústavu je formou pomoci dětem a jejich rodinám, které se dostaly do obtížné situace z důvodu výchovných či vztahových problémů. Cílem pobytu je komplexní vyšetření a diagnostika dítěte, která je spjata s intenzivní resocializační a terapeutickou péčí. Účelem dobrovolného pobytu je odhalení příčin problémů dítěte a především pak nalezení prostředků k řešení a odstranění, eventuálně zmírnění potíží. (zákon č. 109/2002 Sb.)

Dobrovolný pobyt trvá zpravidla 2 měsíce a je zpoplatněn. Výše poplatku za pobyt v diagnostickém ústavu se vypočítává dle §16 a §27 zákona č. 109/2002 Sb. jako součet výše nákladů na stravování, určené dle zvláštního právního předpisu, a výše nákladů na ubytování, stanovených diagnostickým ústavem. (zákon č. 109/2002 Sb.)

Diagnostický ústav plní podle potřeb dítěte tyto úkoly (§5 zákona č. 109/2002 Sb.):

- diagnostické – spočívají ve vyšetření úrovně jedince formou pedagogických a psychologických činností,
- vzdělávací – zjištění úrovně dosažených znalostí a dovedností jedince, stanovení a realizace specifických vzdělávacích potřeb v zájmu rozvoje osobnosti dítěte přiměřeně jeho věku, individuálním předpokladům a možnostem,
- terapeutické – prostřednictvím pedagogických a psychologických činností směřují k nápravě poruch v sociálních vztazích a v chování dítěte,
- výchovné a sociální – vztahují se k osobnosti dítěte, k jeho rodinné situaci a nezbytné sociálně-právní ochraně dítěte,

- organizační – souvisejí s umístováním dítěte do zařízení v územním obvodu diagnostického ústavu, popřípadě i mimo územní obvod, a spoluprací s orgánem sociálně-právní ochrany dětí při přípravě návrhu na nařízení předběžného opatření, které bude vykonáváno v diagnostickém ústavu nebo v jiném zařízení a při přípravě vyjádření pro soud ohledně určení zařízení pro výkon ústavní výchovy, do kterého má být dítě s nařízenou ústavní výchovou umístěno,
- koordinační –směřují k prohloubení a sjednocení odborných postupů ostatních zařízení v rámci územního obvodu diagnostického ústavu, k ověřování jejich účelnosti a ke sjednocení součinnosti s orgány státní správy a dalšími osobami zabývajícími se péčí o děti.

V současné době u nás fungují 2 diagnostické ústavy, 8 diagnostických ústavů pro děti a 3 diagnostické ústavy pro mládež.

Diagnostické ústavy se nacházejí v Praze:

- Diagnostický ústav a Středisko výchovné péče, Praha 4, Na Dlouhé mezi 19;
- Zařízení pro děti – cizince, diagnostický ústav, středisko výchovné péče a základní škola, Praha 5, Radlická 30.

Diagnostické ústavy pro děti najdeme v:

- Praze – Dětský diagnostický ústav, základní škola a školní jídelna, Praha 4, U Michelského lesa 222;
- Bohumínu – Dětský diagnostický ústav, základní škola a školní jídelna, Bohumín – Šunychl 463;
- Brnu – Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, Brno, Hlinky 140;
- Hradci Králové – Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, Hradec Králové, Říčařova 277;
- Plzni – Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna Plzeň, Karlovarská 67;
- Liberci – Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a dětský domov, Liberec;
- Českých Budějovicích – Dětský diagnostický ústav, dětský domov se školou, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, Homole 90;

- Olomouci – Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, Olomouc – Svatý Kopeček, Ústavní 9.

Diagnostické ústavy pro mládež jsou umístěny v:

- Praze – Diagnostický ústav pro mládež, Praha 2, Lublaňská 33;
- Ostravě – Diagnostický ústav pro mládež, středisko výchovné péče a školní jídelna, Ostrava – Kunčičky, Škrobálkova 16;
- Brnu – Diagnostický ústav pro mládež, středisko výchovné péče a školní jídelna, Brno, Veslařská 246.

V diagnostickém ústavu jsou zřizovány nejméně 3 výchovné skupiny pro účely komplexního vyšetření dětí. Diagnostické ústavy nebo výchovné skupiny diagnostických ústavů jsou členěny podle pohlaví nebo podle věku dětí. Jedna výchovná skupina v diagnostickém ústavu má zpravidla 8 dětí. Děti jsou pod neustálým dohledem psychologů, etopedů, učitelů a vychovatelů, kteří na každé dítě píší posudky při přijetí dítěte do péče i při předání dítěte do další péče. (zákon č. 109/2002 Sb.)

V diagnostickém ústavu nedochází ke klasickému trávení volného času dětmi. Volný čas je zde tráven pod dohledem odborné osoby, tj. vychovatele, který vede děti ke správnému trávení volného času. Vychovatel s dětmi tráví celý den, kromě času stráveného ve škole. Vychovatelé průběžně hodnotí chování dětí, což je ve většině diagnostických ústavů i podkladem pro získávání odměn za dobré chování, resp. trestů za špatné chování.

Vychovatelé a učitelé si děti předávají, tím děti nejsou nikdy samy. Učitelé si je odvádějí do tříd a po výuce následně odvádějí vychovatelům, kteří mají přesně stanovený denní program. Jde zde tedy o řízený volný čas.

2 VOLNÝ ČAS DĚTÍ A INTERNET

Jen málokdo si v dnešní době dokáže představit život bez internetu. Internet pronikl do našich životů a stal se jejich nedílnou součástí. Využíváme jej k práci, ke studiu a k zábavě. Pro mnohé z nás se stal pomocníkem k usnadnění komunikace.

Internet je celosvětová počítačová síť, která spojuje jednotlivé menší sítě pomocí sady protokolů zvaných IP (Internet Protocol). Protokolem je v počítačové terminologii myšlena soustava pravidel, obvykle tedy norma komunikace. Hlavní funkcí internetu je sdílení dat mezi uživateli. (Procházka 2012)

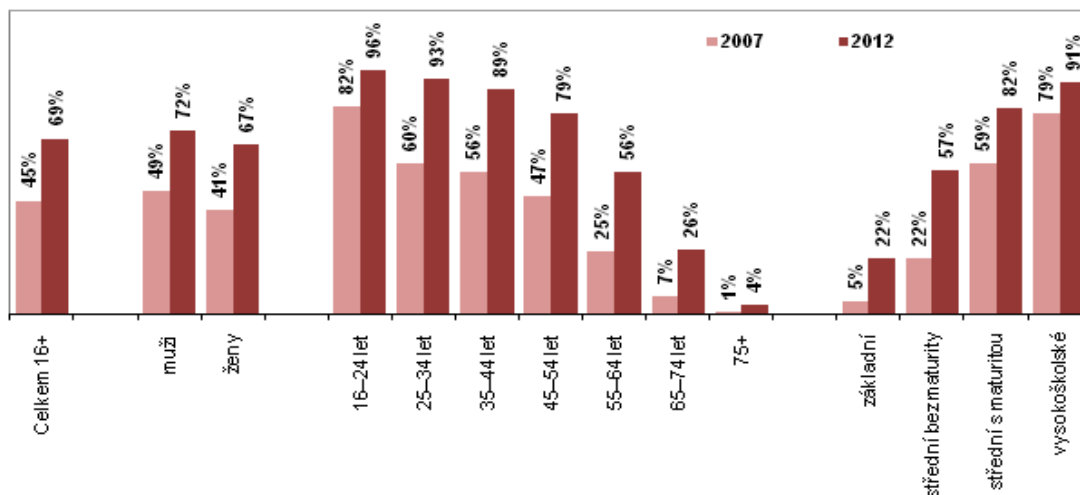
Podle údajů Českého statistického úřadu bylo v České republice v roce 2012 5 % domácností vybaveno osobním počítačem, více než jeden počítač měla každá pátá domácnost. Připojení k internetu mělo přes polovinu domácností, z toho 91 % bylo k internetu připojeno vysokorychlostně. Mezi obyvateli ČR, kteří jsou starší 16 let, používalo v roce 2012 počítač 5,7 milionu uživatelů (64 %), internet používalo 62 % uživatelů. Minimálně 5 dní za týden usedá k počítači 3,6 milionu obyvatel ČR, k internetu se jich připojuje 3,1 milionu. (Český statistický úřad 2012)

Pokud porovnáme výsledky používání internetu v roce 2012 s rokem 2007, je evidentní, že využívání informačních technologií výrazně vzrostlo. Za 5 let se zvýšil počet domácností s osobním počítačem z 1,2 milionu domácností na 2,4 milionu domácností. Přístup k internetu vzrostl z 19 % na 56 % domácností. (Český statistický úřad 2012)

V roce 2010 poprvé zahrnul Český statistický úřad do svých šetření i otázku na využívání informačních technologií dětmi. Z šetření vyplývá, že devět z deseti dětí ve věku 10 až 15 let má doma přístup k osobnímu počítači, skoro stejné množství také k internetu. Téměř všechny děti, které mají doma počítač nebo internet, tyto technologie používají. Dvě pětiny dětí tráví doma na internetu více než 5 hodin týdně. (Český statistický úřad 2012)

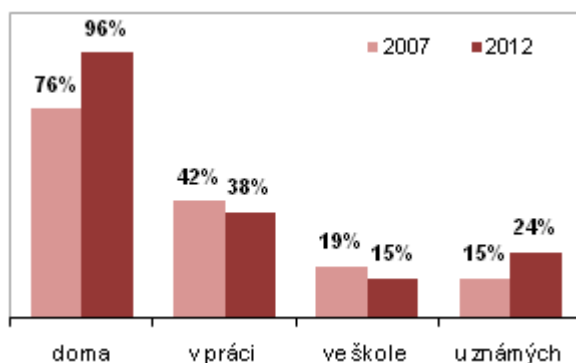
Specifickou skupinu osob tvoří studenti, u kterých se podíl uživatelů počítače i internetu blíží 100 %. Z grafů uvedených níže je dále patrné, že nejrychleji přibývají uživatelé počítačů i internetu v těch skupinách populace, které informační technologie používaly nejméně. (Český statistický úřad 2012)

Graf 1 Jednotlivci používající internet (Český statistický úřad 2012)

Většina (více než 96 %) uživatelů internetu využívala v roce 2012 internet doma. Využívání internetu v práci uvedlo necelých 40 % uživatelů internetu. Ve škole jej používalo 15 %, u známých, přátel a rodiny necelá čtvrtina uživatelů internetu. Pouze necelých 7 % uživatelů internetu pak uvedlo, že jej využilo v prostorách úřadu. Nejčastějším místem použití internetu je tak domov. (Český statistický úřad 2012)

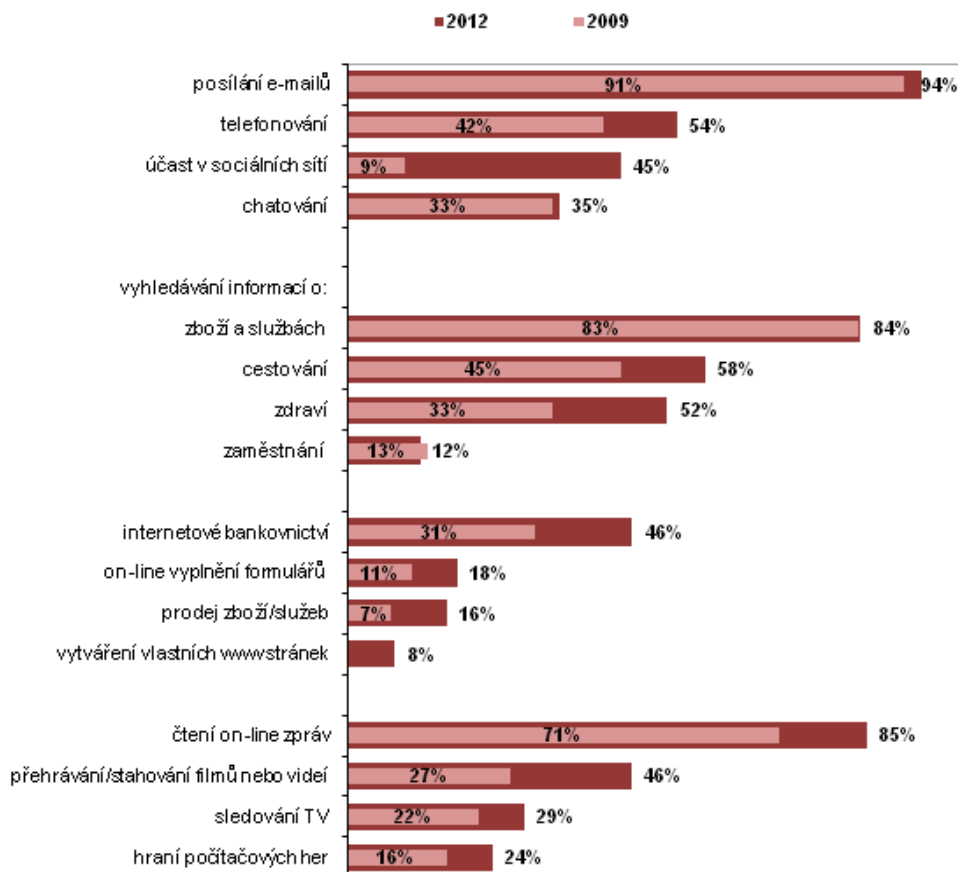
Graf 2 Místo použití internetu jednotlivci (Český statistický úřad 2012)

Jednoznačně nejoblíbenější skupinou činností provozovanou na internetu pro soukromé účely je komunikace. Téměř 94 % uživatelů internetu jej používá k zasílání/přijímání e-mailů. Velké oblibě se mezi českými obyvateli těší také telefonování přes internet, které používá 37 % populace (více než polovina uživatelů internetu). Obrovský rozmach byl v posledních letech zaznamenán v užívání sociálních

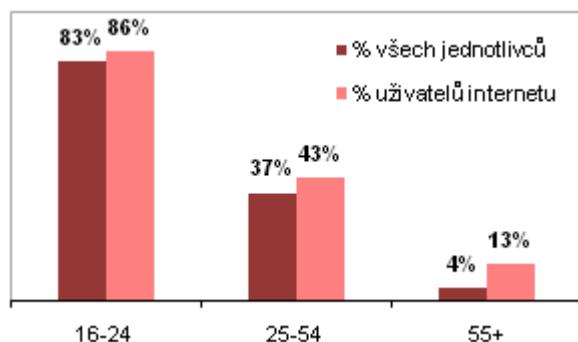
sítí. Ve 2. čtvrtletí roku 2012 je využívalo téměř 45 % uživatelů internetu.(Český statistický úřad 2012)

Graf 3 Aktivity vykonávané jednotlivci na internetu(Český statistický úřad 2012)

Zatímco využívání e-mailu je napříč všemi věkovými skupinami vyrovnané a ani napříč socioekonomickými skupinami obyvatelstva nejsou patrné dramatické rozdíly, chatování a zejména účast v sociálních sítích jednoznačně převládá u mladších věkových skupin a mezi studenty. V nejmladší věkové skupině jsou sociální sítě používány dvakrát více než u osob ve věku 25-54 let.(Český statistický úřad 2012)

Graf 4 Účast v sociálních sítích (Český statistický úřad 2012)

Z těchto informací je evidentní, že počet lidí používajících informační a komunikační technologie neustále stoupá. Skutečnost je zřejmě vázána jak na technický pokrok učiněný v posledních desetiletích, tak na finanční dostupnost informačních a komunikačních technologií. Je tedy zřejmé, že internet je nanejvýš aktuálním fenoménem, kterému je třeba věnovat pozornost. Pojďme se nyní podívat na to, v čem tkví jeho specifika.

Šmahel (2003) uvádí, že internet je prostředím bez zábran. Ve virtuálním světě lidé ztrácejí své zábrany, stávají se odvážnějšími, mnohdy si připisují vlastnosti, kterými nedisponují, a ztrácejí pocit úzkosti. Šmahel (2003) v tomto ohledu poukazuje na anonymitu, kterou internet poskytuje. Anonymita, ať už v subjektivním nebo objektivním smyslu, je velmi důležitou vlastností virtuálního světa a do značné míry předurčuje chování lidí v tomto prostředí. Má-li uživatel internetu víru ve svou anonymitu, a tudíž i bezpečí, chová se jinak než v případě, když tuto víru nemá.

Helus (2009) označuje internet taktéž za prostředí bez zábran. Ve virtuálním světě slábnou zábrany, které nás ve světě reálném omezují. Slábne úzkost, že budu odhalen jako hloupý či trapný, mohu se prezentovat, jak si záměnu. Dovedeme si velmi dobře představit, že specifická anonymita komunikujícího po internetu je tak neodolatelnou příležitostí, aby projevil mnohé z toho, co jinak musí potlačovat, co se stydí projevít, ale co by přesto a právě proto nade vše rád vyjádřil. Podobné stavy a situace jsou ve zvýšené míře charakteristické pro děti, pubescenty a adolescenty.

Šmahel (2003) dále hovoří o tzv. vnějším vědomí sebe sama, které se vztahuje k tomu, jak mě vidí druhí, jak mě hodnotí a co si o mě myslí. Podle této teorie je v elektronické komunikaci komponenta vnějšího vědomí sebe sama výrazně nižší, než při komunikaci tváří v tvář. Komunikace přes internet je tak pro člověka snadnější, jsme odvážnější, otevřenější, máme pocit utajení a neohroženosti. Tím, že člověk na druhé

straně sítě nás nevidí, můžeme se vydávat za někoho, kým bychom rádi byli, případně komu bychom se rádi podobali. Toho využívají především uživatelé chatů a sociálních sítí.

Chat má na internetu velkou tradici, přičemž je oblíben zejména mezi mladšími uživateli. Jedná se o synchronní komunikaci probíhající mezi dvěma a více uživateli, která, oproti e-mailu, probíhá v reálném čase. Zpočátku se chat využíval jen k písemné komunikaci, později pak byl rozšířen o možnost přenášet obraz (videochat) i zvuk (audiochat). (Procházka 2007)

Fenomémem posledních několika let jsou sociální sítě. Umožňují registrovaným uživatelům v prostředí internetu vytvářet své osobní virtuální profily, v jejichž rámci mohou uveřejňovat své údaje, sdílet fotografie a také komunikovat s ostatními uživateli dané sociální sítě. Některé sociální sítě umožňují sdílení jen specifických (omezených) obsahů. Např. Instagram je zaměřen pouze na sdílení fotografií a Twitter umožňuje mezi uživateli sdílet jen krátké vzkazy o 140 znacích.

Jak je patrné z textu výše, kyberprostor je pro dospívající zdrojem řady příležitostí, ale i řady hrozeb. Nejprve si projdeme rizika, která mladým lidem na internetu hrozí, a následně si uvedeme neocenitelné příležitosti, které jsou s užíváním internetu spojené.

Mezi nejčastější rizikové chování online patří poskytování osobních informací, které je následováno setkáváním s internetovou pornografií. Další v řadě je zhlédnutí násilného nebo nenávistného obsahu. Na čtvrtém místě je kyberšikana, dále pak obdržení nechtěných sexuálních komentářů. Reálné setkání s člověkem, se kterým se dospívající seznámili přes internet, se zdá být nejméně častým, třebaže nejnebezpečnějším rizikem. (Livingstone, Haddon2009)

Ačkoli rodiče s vyšším společenským postavením a životní úrovní mnohem spíše poskytnou svým dětem přístup k internetu než rodiče s nižším společenským postavením, zdá se, že děti z rodin s nižším společenským postavením jsou více vystaveny internetovým hrozbám. Důležitou roli v bezpečném chování dětí a mládeže na internetu totiž hraje jejich pravidelný kontakt s tímto prostředím, který jim zajišťuje dostatečný rozvoj dovedností bránit se internetovým hrozbám. (Livingstone, Haddon2009)

Co se týká rizik, existují také rozdíly mezi pohlavími. U chlapců je větší pravděpodobnost setkat se s rizikovým chováním (nebo ho sami vytvářejí) a dívky jsou více ohroženy riziky, která se týkají obsahu a kontaktu. (Livingstone, Haddon2009)

Nejvíce rozšířenou hrozbou internetu mezi dospívajícími je kyberšikana. Termínem kyberšikana označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti. Toto ublížení či poškození může být jak záměrem útočníka, tak důsledkem např. nevhodného vtipu, nedorozumění mezi obětí a útočníkem, nedomýšlením důsledků jednání ze strany útočníka atd. Oběť je poškozována opakovaně, ať už původním útočníkem či osobami, které se do kyberšikany zapojují později. (Krejčí 2010)

Hlavním rozdílem kyberšikany a šikany je v tom, že při kyberšikaně nejsou aktéři v přímém kontaktu, např. ve školní třídě, ale probíhá ve virtuálním prostředí, které agresorům může navíc přinášet značné publikum, což výrazně umocňuje dopad ponížení na oběť. Další „trumfy“ kyberšikany tkví v tom, že oběť nemá možnost před těmito útoky uniknout ani doma, pokud se tedy nevzdá všech výtobytků současné moderní společnosti, přesněji používání internetu či mobilního telefonu, jakož i skutečnost, že agresor může dobře maskovat svoji totožnost (falešné profily, změna SIM karty atp.), může volit různé nástroje svých útoků (e-mail, SMS zprávy, sociální sítě atp.) či může libovolně měnit způsob, kterým na oběť útočí (pomlouvačné zprávy, výhrůžné zprávy, vyvěšení ponižujícího videa na web atp.). (Kopecký, Krejčí2010)

Asi nejhorší hrozbou internetu, ve smyslu reálných dopadů na život dítěte, je kybergrooming. Termín kybergrooming označuje chování uživatelů internetu (predátorů, kybergroomerů), které má v oběti vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce. Výsledkem této schůzky může být sexuální zneužití oběti, fyzické násilí na oběti, zneužití oběti pro dětskou prostituci, k výrobě dětské pornografie apod. (Kopecký, Krejčí 2010)

Mezi odborníky prozatím neexistuje jednotný názor na to, co znamená „zvládat rizika“ nebo „být odolný“ vůči online rizikům. Reakce dětí na online rizika se pohybují v mezích od ignorování problému po ověřování spolehlivosti webové stránky, nebo ohlášení problému na internetu, svěřování se kamarádům (zřídka rodičům), případně u některých dětí dochází ke zhoršení problému tím, že ho přepošlou dál nebo reagují nepřátelsky. (Livingstone, Haddon 2009)

Obecně se zdá, že dovednosti dětí, pokud jde o práci s internetem, se s věkem zvyšují. Takové dovednosti pravděpodobně zahrnují schopnost chránit se před online riziky, třebaže tato oblast byla zatím jen málo zkoumána. (Livingstone, Haddon2009)

Dalším rizikem internetu je vybudování si závislosti na něm. Děti závislé na internetu jsou schopny strávit u počítače několik hodin denně, v podstatě celý svůj volný čas, a budují si závislost na chatovacích programech či nejrůznějších hrách.

Základním preventivním opatřením proti rizikům internetu je děti a dospívající řádně poučit o virtuálních hrozbách. Je důležité, aby se rodiče podíleli na těchto opatřeních a s dětmi o využívání internetu mluvili a poradili jim, jaké informace je vhodné sdílet a které informace může někdo zneužít. Dále je nutné mladé lidi naučit, jak mají správně komunikovat na internetových diskuzích a chatech s neznámými lidmi. Rozhodně by tyto hrozby rodič neměl přecházet, ale měl by jim věnovat dostatek času a dítě by mělo být pod stálou kontrolou, i když „sedí doma“. Rodiče jsou zde důležitou složkou, bohužel ne všichni si to uvědomují. (Olomoucký kraj 2010)

Děti a dospívající by měli počítače a internet využívat pod dozorem a za jasně stanovených pravidel, která budou dodržovat. V dnešní době existuje mnoho „technických opatření“, která rodičům umožňují kontrolovat, co jejich děti na internetu dělají, a rovněž jim umožňují odepřít dítěti užívání buď jednotlivých služeb, případně přístup na určité webové stránky. Mezi základní opatření tohoto typu můžeme řadit vlastní uživatelský účet na počítači s omezenými přístupy, dále pak lze nastavit dětem vysoký stupeň zabezpečení webového prohlížeče. Díky tomu může rodič zablokovat nebezpečné stránky a dítě se na ně vůbec nedostane. (Olomoucký kraj 2010)

Přestože jsme si uvedli řadu rizik, která internet skýtá, je nutné poukázat i na výhody, které jsou pro současný život více než důležité. Pouhým kliknutím umožňuje získávat informace potřebné ke studiu a k psaní domácích úkolů. Sami učitelé používají internet v rámci výuky jako informační zdroj (téměř na každé škole je dnes počítačová učebna, kde mají děti přístup k internetu).

Děti a dospívající mohou mít neustálý kontakt se svými kamarády, ať skrze sociální sítě, nebo přes různé messengery. Mohou sdílet hudbu, své fotky, své momentální nálady, názory a postoje. Jejich přátelé, ať už jsou kdekoli, na ně mohou v okamžiku reagovat a poskytovat jim tak velmi důležitý pocit sounáležitosti.

Někteří mladí lidé využívají internet i místo tradičních médií (např. noviny, audiopřehrávače či televize), tedy ke sledování seriálů a filmů či k poslechu hudby. Vždy mají aktuální informace „po ruce“ a mohou tak sledovat dění kdekoliv ve světě.

3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

3.1 Cíl výzkumného šetření.

Cílem této práce je analyzovat oblast trávení volného času na internetu u dětí z diagnostického ústavu v Liberci. Zajímá mě především možnost přístupu dětí k internetu, jeho využívání, zda děti využívají sociální sítě a jak často.

3.2 Metody výzkumného šetření

Výzkumné šetření bude realizováno dotazníkovou formou. Dotazník se skládá z 11 otázek, kdy se převážně jedná o polouzavřené otázky. U některých byla možnost výběru z více nabízených možností, naopak u některých bylo možné odpovědět pouze jednou z možností.

Doplňující metodou výzkumného šetření je polostrukturovaný rozhovor s vychovatelkou diagnostického ústavu. Otázky budou směřovány jak na obecné aspekty péče o děti v diagnostických ústavech, tak na konkrétní podobu péče o děti v dětském diagnostickém ústavu v Liberci.

3.3 Vzorek výzkumného šetření

Dětský diagnostický ústav v Liberci je největším diagnostickým ústavem v České republice. S kapacitou 56 lůžek je jediným diagnostickým ústavem v severních Čechách. Do DDÚ jsou přijímány děti ve věku od 6 let do ukončení povinné školní docházky, přičemž dětská populace je velmi pestrá – děvčata i kluci, děti s poruchami chování i bez nich, děti týrané, zneužívané či opuštěné, děti mentálně retardované i intelektově nadané, děti z rodin, kde se žije na hranici chudoby nebo za ní, i děti z rodin s velmi dobrým hmotným zabezpečením. Děti jsou přijímány na základě rozhodnutí soudu či na základě dohody o dobrovolném pobytu.

Zaměstnanci diagnostického ústavu jsou psychologové, etopedi, středoškoláci a vysokoškoláci s terapeutickým zaměřením, speciálně pedagogickou a vychovatelskou kvalifikací.

Na základě vypracovaných posudků od psychologů, etopedů, učitelů i vychovatelů pro rozhodování soudu děti odcházejí do dětských domovů, dětských

domovů se školou či do výchovných ústavů. Výjimečně jsou svěřenci vráceni zpět do péče rodičů.

Celé zařízení včetně školy se nachází v klidné části centra města. Budova školy byla postavena v roce 2004. Je propojena s hlavní budovou DDÚ prosklenou spojovací chodbou. V budově školy se nachází šest učeben, malá učebna pro výuku jazyků a další místnost pro skupinové terapeutické techniky a výuku hudební výchovy. V hlavní budově DDÚ je tělocvična, posilovna, dílna a počítačová učebna. Stravování žáků je zajištěno v jídelně v hlavní budově. Dále je k dispozici velká zahrada s hřištěm s umělým povrchem, s lavičkami, houpačkami a prolézačkami pro mladší školáky a se záhony pro aktivity v rámci pracovního vyučování.

Prostory v hlavní budově i venkovní zahrada slouží nejen pro potřeby výuky, ale děti umístěné v DDÚ je využívají i v rámci odpoledních aktivit s vychovateli.

Na vycházku se zákonnými zástupci může být dítě propuštěno nejdříve po 14 dnech pobytu v DDÚ, přičemž ale nesmí být díky svému chování v zákazu výhod. Po třech týdnech pobytu, během nichž se dítě dva týdny po sobě chová vzorně, může být propuštěno na volnou vycházku. Prázdninové pobyty dětí v rodině jsou podporovány, pokud jim nebrání závažné výchovné problémy dítěte v DDÚ a pokud je rodinné prostředí vyhovující. K propuštění dítěte domů na prázdniny je potřeba písemný souhlas sociální pracovníce orgánu sociálně právní ochrany dítěte z místa bydliště.

Tabulka 1 Denní režim DDÚ – všední den

čas	činnost
6:30	probuzení dětí a vstávání
6:30 – 7:15	osobní hygiena, úklid pokojů, oblékání, výměna prádla
7:15 – 7:45	snídaně
7:45	předání dětí učitelům
10:30 – 10:50	svačina
12:30	oběd 1.skupiny(mladší školní věk)
13:30	oběd 2.skupiny(starší školní věk)
14:00 – 15:30	1. část odpolední činnosti ve skupině – vycházka
15:45 – 16:00	Svačina
16:00 – 17:00	2. část odpolední činnosti ve skupině
17:00 – 18:00	příprava na vyučování + skupinové hodnocení
18:00 – 18:30	večeře
18:30 – 20:00	večerní osobní hygiena, úklid
20:00	večerka pro děti mladšího školního věku
20:00 – 21:00	večerní zaměstnání
21:00	večerka pro děti staršího školního věku

Tabulka 2 Denní režim DDÚ – sobota

čas	činnost
8:00	probuzení a vstávání
8:00 – 8:30	ranní hygiena
8:30 – 9:00	snídaně
9:00 – 12:00	rekreační skupinová činnost, příprava na vyučování
12:00 – 13:00	oběd, příprava na odpolední činnost
13:00 – 17:00	výlety, sport – bazén, bruslení, turistika, poznávací vycházka
17:00 – 18:00	skupinová činnost, hodnocení skupin
18:00 – 19:00	večeře
19:00 – 20:00	osobní hygiena, úklid
20:00 – 22:00	večerní činnost – TV, video, společenské hry, večerka
22:00	večerka

Tabulka 3 Denní režim DDÚ – neděle

čas	činnost
8:00	probuzení a vstávání
8:00 – 8:30	ranní hygiena
8:30 – 9:00	snídaně
9:00 – 12:00	rekreační skupinová činnost, příprava na vyučování
12:00 – 13:00	oběd, příprava na odpolední činnost
13:00 – 17:00	výlety, sport – bazén, bruslení, turistika, poznávací vycházka
17:00 – 18:00	skupinová činnost, hodnocení skupin
18:00 – 19:00	večeře
19:00 – 20:00	osobní hygiena, úklid
20:00 – 21:00	večerní činnost – TV, video, společenské hry, večerka
21:00	večerka

Každé ráno probíhá v diagnostickém ústavu setkání svěřenců, nočních vychovatelů a učitelů, kde vychovatelé předávají učitelům zprávy o předešlé noci. Svěřenci jsou po celý den za své chování hodnoceni červenými (plusovými) a černými (minusovými) body. Po ranním setkání si učitelé odvádějí své svěřence ve skupinách na skupinovou výuku. Jednu skupinu v ústavu tvoří cca 10 – 12 dětí. Po výuce opět předají učitelé svěřence vychovatelům. Každý večer se ve skupinách vychovatel se svými svěřenci posadí a zhodnotí celý den. Dochází k hodnocení bodovým systémem. Za každý přestupek proti řádu diagnostického ústavu dostane svěřenec určitý počet černých bodů, počet se liší v závislosti na vážnosti prohřešku. Stejně tak za slušné chování, splněnou činnost či úkol dostane svěřenec červené body. Pokud některý svěřenec získá za jeden den 9 černých bodů (např. plánování útěku, šikana) či 5 černých bodů najednou (např. kouření), dostane na jeden týden zákaz výhod. Zákaz výhod obnáší zákaz vycházek, odebrání kapesného, osobních věcí, zákaz nákupů. Naopak za vzorné chování svěřenci výhody získávají. Jde např. o možnost přístupu k internetu, využití jiných zájmových aktivit, výlet do bazénu, lunaparku atd.

Jednou týdně vychovatel sečte všechny černé a červené body a vyhodnotí je. Svěřenec je buď vzorný – může čerpat další výhody, opakem je zákaz výhod pro svěřence.

Svěřenci DDÚ dostávají týdenní kapesné, za které si za dobré chování mohou na vycházce nakoupit povolené zboží. Částky, které od státu dostávají, se liší v závislosti na věku svěřence:

- do 13 let = 35,- Kč
- 13 – 15 let = 50,- Kč
- 15 let a více = 75,- Kč

O víkendech mají svěřenci povolenou návštěvu místnosti s počítači. Ta je podmíněna dobrým chováním. Celá skupina může u počítače strávit maximálně 1 hodinu. Další hodinu na internetu, a to pouze ke studijním účelům, mohou děti získat za dobré chování. Počítačů je v učebně pár a svěřenci se na nich musí prostřídat. Mohou si otevřít pouze povolené webové stránky a po celou dobu je v místnosti přítomen vychovatel, který svěřence sleduje. Tato odměna je pro ně velmi vítaná a velmi ji vyžadují. Moci se přihlásit na webové stránky sociální sítě je pro ně odměnou a kontaktem s minulostí. Většinu svěřenců nezajímá jejich budoucnost, jde jim pouze o

spojení se světem tam venku a s lidmi, se kterými byli v kontaktu. Zde je velmi těžká úloha vychovatele ohlídat každého svěřence. Důvody ke kontrole jsou zřejmé. Vzhledem k tomu, jaké děti jsou do diagnostického ústavu umisťovány, není možné, aby v prostředí internetu pracovaly bez dozoru (např. ve vztahu k plánování útěku, domlouvání se na šikaně, na zprostředkování nedovolených látek v rámci povolené vycházky atp.).

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 12 respondentů z DDÚ v Liberci. Věk respondentů se pohybuje mezi 12 a 15 roky. Z hlediska pohlaví tvoří vzorek 7 chlapců a 5 dívek. Bližší popis respondentů viz tabulka níže.

Tabulka 4 Popis respondentů

Číslo	Pohlaví	Věk	Délka pobytu
1	chlapec	14	7 týdnů
2	chlapec	14	4 týdny
3	chlapec	15	4 týdny
4	dívka	15	4 týdny
5	dívka	13	5 týdnů
6	dívka	13	4 týdny
7	chlapec	15	6 týdnů
8	dívka	15	5 týdnů
9	dívka	14	3 týdny
10	chlapec	13	4 týdny
11	chlapec	15	4 týdny
12	chlapec	15	3 týdny

3.4 Sběr dat

Dotazník byl dětem administrován vychovatelkou diagnostického ústavu, které jsem vysvětlila, jak jej dětem zadat. Nebylo mi umožněno dětem rozdat dotazníky osobně a pohovořit s nimi na téma mé bakalářské práce. Vychovatelka administrovala dotazník v týdnu od 12. 3. 2012 do 16. 3. 2012. Vyplněné dotazníky mi vychovatelka

diagnostického ústavu předala 19. 3. 2012. Rozhovor jsem provedla s vychovatelkou Mgr. Petrou Bartko dne 3. 1. 2014.

3.5 Popis výsledků dotazníkového šetření

Otázka č. 3 se zaměřila na to, kde respondenti používají internet. Otázka byla polouzavřená s nabídkou vícečetného výběru z možností, včetně varianty „jinde“, kde mohl respondent doplnit odpověď, která nebyla obsažena v nabízených možnostech.

Tabulka 5 Kde je používán internet

Možnost	Počet
Ve škole na počítači	0
V ústavu na počítači	12
Na svém mobilním telefonu	0
Na mobilním telefonu kamaráda	0
Na svém jiném přenosném zařízení (tablet)	0
Na jiném přenosném zařízení kamaráda	0
Jinde	0

Všichni svěřenci diagnostického ústavu mají přístup k internetu pouze z místních počítačů, téměř všechny soukromé věci jsou jim při nástupu do diagnostického ústavu zabaveny. Mohou si ponechat hodinky a kosmetiku, případně fotografie blízkých. Je otázkou, proč nepracují s internetem v rámci výuky a proč se nedostanou v rámci svých vycházek k tomu, aby použili internet, který se nabízí mimo zdi diagnostického ústavu.

V otázce č. 4 se respondenti vyjadřovali k četnosti využívání internetu. Otázka byla polouzavřená s nabídkou výběru jedné varianty z několika možností.

Tabulka 6 Frekvence používání internetu

Možnost	Počet
Každý den	0
Skoro každý den	0
Asi jednou týdně	11
Méně než jednou týdně	1
Vůbec nepoužívám	0

Respondenti mají přístup k internetu zhruba jednou týdně. Frekvence využití počítače a internetu je závislá na tom, zda jsou jedinci v zákazu výhod či nikoliv. Nabízí se otázka, zda vzhledem k možnostem, které počítače a internet nabízejí pro vzdělávání, není frekvence 1x týdně nedostatečná.

V otázce č. 5 měli respondenti možnost se vyjádřit k účelu, za kterým používají internet, a to volbou vícečetné odpovědi z nabízených možností.

Tabulka 7 Účel používání internetu

Možnost	Počet
Zjištění informací, které potřebuji pro vypracování úkolů do školy	1
Zjištění informací, které mě zajímají	3
Přečtení a napsání e-mailů	0
Popovídat si s kamarády (chat, ICQ, Twitter)	12
Zahrát si hry, které jsou dostupné na internetu	12
Poslechnout si hudbu, zhlédnout videa, fotografie	3

Respondenti využívají internet převážně ke komunikaci s přáteli a pro hraní her. Dále je patrné, že respondenti nepoužívají přístup k internetu k psaní dopisů či získávání informací, které by mohli využít za různým účelem (např. vlastní zájem, úkol do školy atp.). Je otázkou, zda je tento stav zapříčiněn omezeným přístupem k internetu, díky čemuž omezený čas respondenti věnují těm aktivitám, které jsou pro ně prioritní.

Otázka č. 6 zjišťuje, kde respondenti hledají nejčastěji rady. Na výběr je několik možností, respondent je ale nucen vybrat jen jednu z nich.

Tabulka 8 Zdroj nejčastějšího hledání rad

Možnost	Počet
Na internetu	0
V knize	0
U kamaráda	4
U dospělého (vychovatel, učitel)	8
Když nevím, dál se tomu nevěnuji	0

Respondenti se s žádostí o radu obrazejí převážně na své vychovatele a učitele. Na internetu nikdo z dotazovaných rady nehledá. Jsou svěřenci DDÚ dostatečně vedeni k samostatnosti v případech, kdy si nevědí rady? Není vytvářena neadekvátní závislost svěřenců DDÚ na dospělých autoritách?

V otázce č. 7 jsem se zaměřila na to, na které sociální síti mají respondenti založený svůj osobní profil. Respondenti mohli využít více možností z předložené nabídky, včetně odpovědi „jiné“, kde mohl respondent doplnit odpověď, která nebyla obsažena v nabízených možnostech.

Tabulka 9 Profil na sociální síti

Možnost	Počet
Facebook	12
Google+	0
Myspace	0
Twitter	0
Lidé.cz	11
Spolužáci.cz	3
Líbímseti.cz	5
Jiné	0
Nemám profil	0

Každý svěřenec DDÚ má založen průměrně 2 až 3 osobní profily na sociálních sítích. Nejčastěji využívaná sociální síť je Facebook a Lidé.cz. Nabízí se otázka, za jakým účelem potřebuje svěřenec DDÚ, s limitovaným přístupem k internetu, více jak jeden virtuální profil? A do jaké míry může být v tomto ohledu účinná kontrola vychovatelů DDÚ nad obsahem, který se skrze tyto profily k jejich svěřencům dostává?

Otázka č. 8 se zaměřuje na otevřenost respondentů v tom, jaké informace jsou ochotní zveřejnit na svém profilu na sociální síti. U této polouzavřené otázky mohli respondenti volit více odpovědí z nabízených možností.

Tabulka 10 Zveřejňované informace na sociálních sítích

Možnost	Počet
Křestní jméno	12
Příjmení	12
Datum narození	10
Věk	12
E-mail	1
Telefonní číslo	6
Název nebo adresa školy, do které chodím	2
Koníčky, zájmy a záliby	10
Fotografie, na nichž jsem vyfocený/á	12
Fotografie, na nichž jsou vyfoceni moji kamarádi	11
Videa, na nichž jsem zachycený/á	5
Videa, na nichž jsou zachyceni moji kamarádi	5

Respondenti o sobě uvádějí převážně své jméno a příjmení, svůj věk a datum narození, své zájmy a koníčky a také fotografie, na nichž jsou zachyceni oni sami nebo jejich kamarádi. Je patrné, že svěřenci DDÚ používají sociální síť jako místo kontaktu s okolním světem, kde jsou pro ně důležité především sociální aspekty virtuálního prostředí.

Otázka č. 9 zjišťuje, jak často respondenti navštěvují svůj osobní profil na sociálních sítích. Otázka nabízí nucenou volbu jedné možnosti z několika nabízených.

Tabulka 11 Frekvence navštěvování osobního profilu na sociálních sítích

Možnost	Počet
Několikrát za den	0
Jedou za den	0
Skoro každý den	0
Asi jednou týdně	10
Méně než jednou týdně	2

Odpověď respondentů dokladuje výše zmiňovaný fakt, že mají přístup k internetu jednou týdně, kdy u dvou z nich je frekvence nižší pravděpodobně z důvodu odebrání výhod za jejich chování. Dále je důležité si uvědomit, že svěřenci DDÚ při každém přístupu k internetu vstupují na svůj osobní profil na sociální síti.

Otázka č. 10 zkoumá důležitost osobního profilu na sociální síti pro respondenty. U této otázky mohou respondenti volit jednu možnost z připravené nabídky.

Tabulka 12 Důležitost osobního profilu na sociální síti

Možnost	Počet
Rozhodně důležité	5
Spíše důležité	6
Spíše nedůležité	1
Rozhodně nedůležité	0

Jak je patrné z odpovědí, pro svěřence DDÚ je osobní profil na sociální síti důležitý (ať už rozhodně nebo spíše). Je otázkou, do jaké míry ovlivňuje pobyt v DDÚ hodnocení důležitosti některých oblastí v životě dospívajících. Tedy zda by byla odpověď stejná, kdyby jedinci pobývali mimo zdi DDÚ.

Otázka č. 11 se zaměřuje na způsoby, jakými respondentinejčastěji komunikují se svými přáteli. Respondenti mohli vybrat jednu z nabízených možností.

Tabulka 13 Způsoby komunikace s přáteli

Možnost	Počet
Osobní setkání	0
Volání (telefon, Skype)	0
Elektronické textové dopisování (e-maily, SMS, chat, sociální sítě)	4
Textové dopisování (psaní dopisů rukou, na počítači a předávání jejich tištěné formy)	8

Vzhledem k omezenému přístupu na internet respondenti se svými přáteli více komunikují klasickým dopisováním. Jde především o kontakt s rodinnými příslušníky. Diagnostický ústav přiděluje každému svěřenci jednou týdně jednu poštovní známku, další případně za dobré chování. Prostřednictvím chatu a sociálních sítí komunikují s přáteli venku, mimo diagnostický ústav.

4 DISKUSE

Respondenti chodí na internet jednou týdně, což souvisí s pravidly DDÚ, který umožňuje přístup k internetu maximálně jednou týdně, a to za dobré chování. Takto nastavený systém vede svěřence DDÚ k tomu, že čas na internetu, který je omezen, tráví především kontaktem s přáteli mimo DDÚ prostřednictvím sociálních sítí a hraním online her. Na svých osobních profilech, jichž mají 2 až 3, uveřejňují nejčastěji své jméno a příjmení, svůj věk a datum narození, své koníčky a záliby a také fotografie, na nichž jsou sami nebo jejich přátelé. Svůj osobní profil na sociálních sítích považují respondenti za důležitý.

V kontaktu s rodinou podporuje DDÚ klasické dopisování tím, že přiděluje svým svěřencům poštovní známky. E-maily v komunikaci svěřenců DDÚ nehrají prakticky žádnou roli.

Svěřenci DDÚ nepracují s počítačem a internetem ve vyučování. Internet není využíván k hledání informací, a to ani z důvodu vlastního zájmu, ani pro potřeby svého vzdělávání.

Pojďme se nyní na některá zjištění podívat blíže. Již na základních školách jsou děti vedeny k používání počítačů a technologií ve svém běžném životě. Učí se základy práce s textem, znají základní aplikace a způsob jejich využití. Většina žáků po ukončení povinné školní docházky má základní znalosti z oblasti informačních a komunikačních technologií. Kladu si otázku, jak na tom budou děti, které opustí diagnostický ústav a vrátí se do běžného života? Jak těžké pro ně bude dohnat znalosti a dovednosti, o které přišly? Jak budou schopny se v online prostředí bránit hrozbám, které tam na ně číhají? A jak budou schopny najít pracovní uplatnění? Téměř každý inzerát na většinu pracovních pozic požaduje základní znalost práce s počítačem.

Jak je z výzkumného šetření patrné, počítače a internet nejsou svěřencům DDÚ cizí. Co se týče sociálních sítí, umí je ovládat. Vytvářejí si profily na různých stránkách, nahrávají fotografie a videa, navzájem se na snímcích označují a komentují je, umí stahovat obrázky, hudbu či filmy. Umí ale vytvořit tabulku či ovládat e-mailovou schránku? Je zřejmé, že vnitřní motivace svěřenců DDÚ je vede k tomu, že se potřebné dovednosti naučí i bez pomoci vychovatelů a učitelů, na které se primárně obracejí, pokud si s něčím nevědí rady. Co ale s tím, kde zatím zájem dětí není, případně není umožněn jeho rozvoj?

S tím souvisí i moje další otázka: Jak jsou děti v diagnostických ústavech vedeny k samostatnosti? Zdá se mi, že v posledních letech samostatnost dětí a mládeže v řadě ohledů upadá. Děti neustále potřebují své rodiče, aby za nimi stáli, řešili za ně jejich problémy, zařizovali jim jejich věci. Zatímco děti, které mají své rodiče na dosah, se o ně mohou opřít, o koho se opřou svěřenci DDÚ, až opustí zdi ústavní péče?

Abych ale nekladla dotazy jen směrem k možným nedostatkům v péči poskytované v diagnostických ústavech, je třeba zdůraznit, že péče o svěřence diagnostických ústavů je velmi náročná. Ohlídat děti tak, aby si neublížily samy, neublížily ostatním svěřencům diagnostického ústavu, neublížily vychovatelům a učitelům, aby neutekly z diagnostického ústavu, nerealizovaly různé formy rizikového chování na svých vycházkách (např. kouření, užívání drog) atp. je výchovnou výzvou, která jde daleko za hranice běžné zkušenosti většiny z nás.

Otázek plynoucích z provedeného šetření je mnoho. Pro mě tyto otázky ale dělají téma ústavní péče ještě více zajímavým. Ráda bych zde uvedla několik nápadů a doporučení, kterými by bylo vhodné se v souvislosti s ústavní péčí a používáním počítačů a internetu zabývat.

První doporučení, které bych navrhla, je zahrnout do výuky i povinnou práci s počítači a internetem. Děti by se zde dozvěděly, jak počítač funguje, jaké komponenty obsahuje a co je k funkčnosti počítače zapotřebí. Dále bych rozvíjela jejich schopnosti v používání textových a tabulkových editorů a znalosti vytváření elektronických dopisů a jiných forem komunikace. Součástí výuky by mělo být i bezpečné používání informačních a komunikačních technologií, které je nezbytnou formou prevence v životě dnešních dětí.

K vychovatelům bych se obrátila s doporučením, aby dětem dovolili častější, byť i kratší (např. půlhodinové) návštěvy internetu. Dále bych doporučila, aby se i vychovatelé podíleli na řízeném učení svěřenců DDÚ v jejich volném čase, konkrétně ve vztahu k bezpečnému trávení volného času na internetu. Ukázat dětem, že internet je pomocník, kterého v dnešní době potřebují a budou potřebovat daleko více. Ukázat jim, jak funguje emailová korespondence. Zde bych upustila od psaní klasických dopisů, v závislosti na sociálních a ekonomických poměrech rodiny, ze které dítě pochází, a umožnila dětem posunout se směrem k moderním způsobům komunikace. Tento krok může DDÚ ušetřit i finance, které jsou vynakládány na nákup poštovních známek.

Uvědomuji si, že lehce se radí člověku, který nemá přímé zkušenosti s ústavní péčí. Přesto si myslím, že je jen otázkou času, kdy bude ústavní péče nucena přijmout

opatření, která budou reflektovat jak technologický pokrok naší společnosti, tak potřeby dětí, kterým je ústavní péče poskytována, především ve vztahu k potřebě jejich resocializace. Dle mého názoru je frekventovanější a řízené užívání počítačů a internetu dětmi umístěnými v diagnostických ústavech krokem kupředu.

ZÁVĚR

Volný čas je širokou oblastí, která umožňuje člověku dobrovolně se vzdělávat, odpočinout si, realizovat sám sebe, rekreovat se či dělat jakoukoliv činnost pro radost a uspokojení vlastních potřeb. Jde o možnosti nabízející rozvoj osobnosti, ale zároveň také o možnosti prevence rizikového chování. Trávit správně volný čas se musí člověk naučit. Proto existuje mnoho institucí, které se starají o děti v době, kdy mají po vyučování, a učí je, jak správně naložit s volným časem. Tím, že se děti naučí správně trávit volný čas, zvyšujeme možnost plnohodnotného života u těchto dětí. Ať už jde o kroužky, které nabízejí přímo školy, nebo kroužky, které nabízejí mimoškolní instituce.

V diagnostickém ústavu má volný čas formu řízeného volného času. A to jak z důvodů provozně organizačních, které vyplývají z důvodu umístění dětí do diagnostických ústavů, tak z důvodu výchovně-vzdělávacích, kdy většina dětí umístěných v diagnostických ústavech nikdo nenaučil trávit volný čas smyslně. Děti chodí na pravidelné procházky, absolvují výlety, realizují různé skupinové činnosti, a to vždy za přítomnosti vychovatele či učitele.

Hlavním zjištěním dotazníkového šetření a pro mě zároveň překvapením bylo, že děti v diagnostickém ústavu mají značně omezený přístup k počítačům a internetu, a to jak ve volném čase, tak v rámci výuky. Svůj čas na internetu věnují především sociálnímu kontaktu s přáteli na sociálních sítích a hraní her. Žádné z dětí nevedlo, že by internet používalo k vyhledávání informací. Z hlediska údajů, které o sobě děti v DDÚ svěřují v kyberprostoru, bychom mohli jejich chování označit za neopatrné. Potenciálně je tak ohrožení těchto dětí v online prostoru vysoké.

Pokud bych se do budoucna chtěla věnovat oblasti ústavní výchovy, můj zájem by směřoval do oblasti volného času dětí v diagnostických ústavech ve vztahu k používání informačních technologií a připravenosti na život. Děti, které vyjdou z diagnostického ústavu do běžného života a budou hledat své místo ve společnosti a zaměstnání, nečeká nic lehkého. Proto bych se ráda zaměřila na možnosti zvýšení úrovně dovedností v oblasti informačních a komunikačních technologií u svěřenců diagnostických ústavů a usnadnila jim tak přechod do běžného života.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ČÁP, J., MAREŠ J., 2001.*Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.ISBN 80-7178-463-X.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2013. Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci 2013 In ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* [online]. 28. 11. 2013 [vid. 17. 6. 2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/9701-13-r_2013-0201
- DĚTSKÝ DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV A SVP LIBEREC, 2010-2011. *Dětský diagnostický ústav a SVP Liberec*[online]. 2010-2011 [vid 7. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.ddu-liberec.cz/>
- FILIPCOVÁ, B., 1967. *Člověk, práce, volný čas*. 2. vyd. Praha: Svoboda.
- HELUS, Z., 2009.*Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-628-5.
- HOFBAUER, B., 2004.*Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.
- KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V., 2010.*Rizika virtuální komunikace: příručka pro učitele a rodiče*. Olomouc: NET UNIVERSITY. ISBN 978-80-254-7866-0.
- KREJČÍ, V., 2010.*Kyberšikana: kybernetická šikana*. Olomouc. ISBN 978-80-254-7791-5.
- LIVINGSTONE, S., HADDON, L., 2009. *Shrnutí projektu EU Kids Online: Závěrečná zpráva* [online]. červen 2009 [vid. 7. 6. 2014]. Dostupné z: [http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20I%20\(2006-9\)/EU%20Kids%20Online%20I%20Reports/cz_summary.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20I%20(2006-9)/EU%20Kids%20Online%20I%20Reports/cz_summary.pdf)
- OLOMOUCKÝ KRAJ, 2010.*Patron bezpečného netu: příručka pro rodiče* [online].Olomouc: Olomoucký kraj. [vid. 7. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/117/prirucka-pro-rodice--patron-bezpecneho-netu.pdf>
- PÁVKOVÁ, J.,et.al., 2002.*Pedagogika volného času*. 3.,aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.
- PROCHÁZKA, D., 2012. *PHP 6: začínáme programovat*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3899-4.
- PROCHÁZKA, D., 2007. *Hledáme na internetu v rekordním čase*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1471-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ J., 2003.*Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.

PŘADKA, M., 1999.*Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2033-4.

SPOUSTA, V., aj., 1994.*Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. ISBN 80-210-1007-X.

ŠMAHEL, D., 2003.*Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-360-1.

VÁŽANSKÝ, M., 1995.*Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido. ISBN 80-901737-9-9.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. [vid. 7. 6. 2014]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Práva a povinnosti platné v rámci školy při DDÚ

Příloha č. 1 – Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Kateřina Machová a jsem studentkou Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. V rámci své bakalářské práce se zabývám trávením volného času dospívajícími na internetu. Proto se obracím na Tebe, abys mi svým názorem a pohledem pomohl/a. Vyplnění dotazníku je anonymní a zabere jen několik minut. Všechny údaje v dotazníku obsažené budou použity pouze pro účely méjí bakalářské práce. Předem děkuji za tvůj čas.

1. Jsem (zaškrtni jednu možnost): ☐ chlapec ☐ dívka

2. Je mi (vypiš číslicemi): _____ let.

3. Internet používám (zaškrtni, můžeš i více možností):

- ☐ ve škole na počítači
 - ☐ v ústavu na počítači
 - ☐ na svém mobilním telefonu
 - ☐ na mobilním telefonu kamaráda
 - ☐ na svém jiném přenosném zařízení (např. i-Pad, tablet)
 - ☐ na jiném přenosném zařízení kamaráda (např. i-Pad, tablet)
 - ☐ jinde (vypiš kde nebo u koho)
-

4. Internet používám (zaškrtni jednu možnost):

- ☐ každý den
- ☐ skoro každý den
- ☐ asi jednou týdně
- ☐ méně než jednou týdně
- ☐ vůbec nepoužívám

5. Na internet chodím proto, abych si (zaškrtni, můžeš i více možností):

- ☐ zjistil/a informace, které potřebuji pro vypracování úkolů do školy
- ☐ našel/a informace, které mě zajímají
- ☐ přečetl/a a napsal/a e-maily
- ☐ popovídal/a se svými kamarády (např. chat, ICQ, Skype, Twitter, Facebook)
- ☐ zahrál/a hry, které jsou dostupné na internetu
- ☐ poslechl/a hudbu nebo shlédl/a videa nebo prohlédl/a fotografie

6. Když si nevím s něčím na internetu rady, nejčastěji (*zaškrtni jednu možnost*):

- ☐hledám radu na internetu
- ☐hledám radu v knížce
- ☐hledám radu u kamaráda
- ☐hledám radu u dospělého (např. učitel/ka, vychovatel/ka)
- ☐nechám to být a už se tomu nevěnuji

7. Mám zřízený osobní profil na sociální síti (*zaškrtni, můžeš i více možností*):

- ☐Facebook
- ☐Google+
- ☐Myspace
- ☐Twitter
- ☐Lidé.cz
- ☐Spolužáci.cz
- ☐Líbímseti.cz
- ☐jiné (*vypiš jaké*) _____
- ☐nemám zřízený osobní profil na jakékoliv sociální síti (*pokračuj otázkou č. 10*)

8. Jsem ochotný/á o sobě zveřejnit na svém osobním profilu na sociální síti tyto informace (*zaškrtni, můžeš i více možností*):

- ☐ (křestní)jméno
- ☐příjmení
- ☐datum narození
- ☐věk
- ☐e-mail
- ☐telefonní číslo
- ☐název nebo adresu školy, do které chodím
- ☐koníčky, zájmy a záliby
- ☐fotografie, na nichž jsem vyfocený/á
- ☐fotografie, na nichž jsou vyfocení moji kamarádi/přátelé
- ☐video, na nichž jsem zachycený/á
- ☐video, na nichž jsou zachycení moji kamarádi/přátelé

9. Na svůj osobní profil (své osobní profily) na sociální síti (sociálních sítích) chodím (zaškrtni jednu možnost):

- ☐několikrát za den
- ☐jednou za den
- ☐skoro každý den
- ☐asi jednou týdně
- ☐méně než jednou týdně

10. Být na sociální síti (sociálních sítích) je pro mě (zaškrtni jednu možnost):

- ☐rozhodně důležité
- ☐spíše důležité
- ☐spíše nedůležité
- ☐rozhodně nedůležité

11. Pro komunikaci s kamarády/přáteli používám především (zaškrtni jednu možnost):

- ☐osobní setkání
- ☐volání (např. přes telefon, Skype)
- ☐elektronické textové dopisování (např. SMS, e-mail, chat, zprávy na sociálních sítích)
- ☐textové dopisování (např. psaní dopisů rukou, psaní dopisů na počítači a předávání jejich tištěné formy)

Příloha č. 2 – Práva a povinnosti platné v rámci školy při DDÚ

Práva žáků ve škole

- Základním právem žáků ve škole při DDÚ v Liberci je získávat znalosti a dovednosti odpovídající jejich věku, schopnostem a učebním osnovám ročníku, který aktuálně navštěvují.
- Žáci mají právo na spravedlivé hodnocení svého chování i na spravedlivou a objektivní klasifikaci dosažených výsledků.
- Žákům jsou bezplatně zapůjčovány učebnice a potřebné učební pomůcky, dále je žákům bezplatně poskytováno základní vybavení (sešity, psací potřeby).
- Další práva jsou podrobněji rozpracována ve vnitřním řádu DDÚ.

Práva rodičů a zákonných zástupců

- Rodiče či jiní zákonní zástupci mají právo informovat se na chování a prospěch svého dítěte, vzhledem k citlivosti informací v souvislost s umístěním dítěte do DDÚ nepodává škola tyto informace telefonicky.
- Rodiče či jiní zákonní zástupci mají právo požádat o přezkoumání výsledků hodnocení (podle §52 odst. 4. školského zákona).
- Další práva jsou podrobněji rozpracována ve vnitřním řádu DDÚ.

Povinnosti žáků ve škole

- Každý žák je povinen znát pravidla chování obsažená ve vnitřním řádu DDÚ.
- Žák smí opustit třídu jen ve výjimečných případech a se svolením učitele. Žák zejména neopouští to podlaží školy, ve kterém se aktuálně vyučuje a bez vědomí učitele nevstupuje do jiné učebny, než ve které se aktuálně vyučuje. Nedovolený odchod ze třídy či jiných prostor, ve kterých probíhá výuka, může být posuzován podle závažnosti (jako vzdálení od skupiny na budově, vzdálení ze hřiště, vzdálení mimo areál školy či DDÚ).
- Žák se nedožaduje možnosti odejít za svým psychologem nebo etopedem, tito pracovníci si chodí pro žáka sami.

- Žák se nedožaduje možnosti odejít z jakýchkoli důvodů na hlavní (obytnou) budovu. Dbá na to, aby si všechny pomůcky a vhodné oblečení vzal s sebou již ráno, při odchodu do školy.
- Není-li žák připraven na vyučování, ohlásí to včas i s uvedením důvodů před zahájením vyučování. Při zkoušení si žák počíná poctivě, nenahlíží do otevřených knih a nespolehá na napovídání.
- Do třídy nesmí žák nosit předměty, jež by mohly působit rušivě (např. hračky, časopisy, hudební přehrávače, mobilní telefony apod.) nebo by mohly způsobit zranění či poškození zařízení školy.
- Žák odpovídá za čistotu a pořádek svého pracovního místa, pomůcek, učebnic a potřeb. Poškození nebo ztrátu hlásí ihned učiteli nebo vychovateli. Žák se podle svých možností podílí na úhradě škody, kterou způsobil záměrně nebo z hrubé nedbalosti.
- V prostorách školy žák nejí a nežvýká. Na svačiny a obědy odcházejí žáci po skupinách do jídelny DDÚ.
- Žák je učitelem pověřován k vykonávání týdenní služby (utírá tabule, dohlíží na pořádek ve třídě, sleduje stav nábytku, lavic, zalévá květiny apod.).
- Žák dbá na čistotu a upravenost svého zevnějšku, používá střídme doplňky oděvu a kosmetické přípravky.
- Žák je povinen zúčastnit se plánovaných akcí školy.
- Žák je povinen být zdvořilý ke všem pracovníkům ústavu, chovat se slušně na veřejnosti, pomáhat menším dětem i učiteli podle svých možností. Pracovníky oslovuje „pane, paní“. Chová se slušně i na veřejnosti.
- Žák dodržuje zásady bezpečnosti.
- Žák dodržuje zákaz kouření.
- Žák je povinen se převlékat na tělesnou výchovu do sportovního oděvu a přezouvat se do sportovní obuvi. Venkovní sportovní obuv nelze používat v tělocvičně či posilovně. Pokud žák nemá svoje vhodné oblečení a obutí, je mu zapůjčeno DDÚ a žák dbá na to, aby je neztratil a nepoškodil. Pro převlékání slouží šatny v areálu školy, k uskladnění oblečení skříňka, která je každému žákovi v těchto šatnách přidělena. Odmítnutí převléknout se je posuzováno jako úmyslné neplnění povinností.

- Žák se nedotýká žádných zařízení školy, které zajišťují bezpečný provoz školy – jako jsou skřínky s hasicími přístroji apod., neuposlechnutí je posuzováno jako poškozování a vandalismus na majetku DDÚ.

Provoz a vnitřní režim školy

- Žáci přicházejí ráno do školy společně (po skupinách) s učitelem cca v 7:50.
- Na svačinu žáci přecházejí společně (po skupinách) s učitelem do jídelny, poté se vrací zpět na výuku do školy.
- Škola končí pro žáky 1. stupně ve 12:35, pro žáky 2. stupně v pondělí a pátek ve 12:35 a v úterý až čtvrtek v 13:30, po skončení vyučování všichni žáci odcházejí opět společně (po skupinách) s učitelem do jídelny na oběd.
- Během svačiny a oběda a během přecházení do jídelny se žáci řídí pokyny pedagogických pracovníků a vnitřním řádem DDÚ.
- Odpolední vyučování některých předmětů z oblasti výchov (tělesná výchova, výtvarná výchova, pracovní činnosti) je zajišťováno odbornými vychovateli v rámci odpoledních aktivit.
- Žáci bez vědomí pedagogického pracovníka neodnášejí ze školy žádné pomůcky (netýká se žáků bydlících „na bytě“). Na přípravu na vyučování docházejí žáci společně s vychovatelem do svých tříd (viz vnitřní řád DDÚ).
- Organizace výuky je podrobně popsána ve vnitřním řádu DDÚ.